

Dönem : 2
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 350

Köy Kanununda değişiklik yapılmasına dair 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarı ve İçişleri, Adalet ve Anayasa komisyonlarından 5 er üye alınarak kurulan Geçici Komisyon raporu (1/384)

T. C.

Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 588/3694

21 . 6 . 1967

Millet Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 20 . 6 . 1967 tarihinde kararlaştırılan «Köy Kanununda değişiklik yapılmasına dair 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

G E R E K Ç E

Bilindiği gibi, 1961 yılından bu yana yapılan seçimler aşağıdaki seyri takibetmiş bulunmaktadır.

1961 de milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu seçimleri,

1963 te Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri,

1965 te milletvekilleri seçimi,

1966 da Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri, yapılmış olup içinde bulunduğumuz 1967 yılında mahallî seçimler,

1968 yılının Haziran ayında Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçtebirinin yenilenmesi seçimleri ve,

1969 yılı Ekim ayında milletvekilleri seçimleri yapılacaktır.

Bu seçim seyrini göz önüne aldığımız zaman görülüyor ki her yıl, yurdumuz için bir seçim yılı olmaktadır.

Her yıl seçim yapılması çeşitli sakıncalar yaratmaktadır. Bu sakıncaların başlıcası, bu halin memleketimizi aylarca basını, radyosu ve diğer vasıtalarıyla bir baştan bir başa seçim havasına sokması ve ayrıca halkımızın bâzı seçimlere beklendiği ölçüde ilgi göstermemesi şeklinde bir duruma zemin hazırlamakta olmasıdır.

Son yıllardaki seçimlere katılma oranı :

1961 milletvekilleri ve Senato seçimlerinde	% 81,4
1963 mahallî seçimlerde (il genel meclisi)	% 77,62
1963 mahallî seçimlerde (Belediye)	% 67
1964 kısmi Senato seçimlerinde	% 62,2
1965 milletvekilleri seçimlerinde	% 71,3
1966 kısmi Senato seçimlerinde	% 56,20 dir

Diğer bir sakınca bu seçimlerin bütçemize tahmil ettiği mali külfettir. Nitekim :

1961 yılı milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu seçimleri için:	26 123 627,00 Tl.
1963 yılı mahallî seçimleri için	20 260 333,00 Tl.
1964 yılı Cumhuriyet Senatosu seçimleri için	7 211 173,00 Tl.
1965 milletvekilleri seçimleri için	21 143 326,00 Tl.
1966 yılı Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri için	11 262 204,00 Tl.

harcanmış ve 1967 yılı mahallî seçimleri için de bu yıl bütçesine 37 957 600,00 Tl. ödenek konulmuş bulunmaktadır.

Sakıncaların bir diğer yönü hizmet alanındadır. Zira seçim ve sandık kurullarında görevlendirilenler asli vazifelerinden bir süre için alınmış olmakta ve dolayısıyla kendi görevleri aksamaktadır. Her sene seçim yapılması bu aksaklığı tekerrür ettirmektedir.

Bu hususlar göz önünde tutularak mahallî seçimlerle Cumhuriyet Senatosu seçimlerinin birleştirilmesinde ve her ikisinin bir arada yapılmasında fayda ve isabet mülâhaza edilmektedir. Bu halde gerçi, 1963 yılının Haziran ayında yapılması söz konusu Cumhuriyet Senatosunun üçtebir yenilenme seçimlerinin bu sene Eylül ayında yapılacak mahallî seçimlerle birleştirilerek yapılması düşünülebilirse de Cumhuriyet Senatosu seçimlerinin yapılması ile ilgili mevzuat hükümlerini değiştiren 29 . 5 . 1963 tarihli ve 238 sayılı Kanunla ilgili olarak Anayasa Mahkemesince alınmış bulunan 25 . 11 . 1963 gün ve E. 1963/300, K. 1963/230 sayılı kararda tahlil ve tesbit edildiği gibi, Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçtebirinin yenilenme seçimlerinin Haziran 1963 yerine Haziran 1964 yılına alınması Anayasaya uygun görülmüştür. Bu kararın bir sonucu olarak 1961 de seçilmiş olan Cumhuriyet Senatosu üyelerinin sürelerinin 1963 Haziran ayına kadar devam etmesi icabetmekte olup 1964 yılında ve onu mütaakıp yapılmış olan kısmi seçimlerde seçilenlerin, Anayasanın 73 ncü maddesi muvacehesinde 6 yıllık sürelerini doldurmalarında zorunlu bulunmaktadır.

Kaldı ki, yukarıda işaret ettiğimiz seçimlere katılma oranının da gösterdiği gibi, kısmi Senato seçimlerinin halk efkârınca iktidar yapısında esaslı bir değişiklik yapmamakta olduğu düşüncesinin hâkim bulunması dolayısıyla, kısmi Senato seçimlerine daha az rağbet ve ilgi gösterilmektedir.

Mahallî idareler seçimlerinin 1963 yılına tehirinde ise Anayasanın 116 ncü maddesinin 2 ncü fıkrası muvacehesinde hiçbir hukukî sakınca bulunmadığı gibi Cumhuriyet Senatosu kısmi seçimleri ile mahallî seçimlerin birleştirilmesi yukarıda zikrettiğimiz ilgisizliği de giderici bir faktör olacaktır.

Esasen Anayasa ve Seçim Kanunları tanzim edilirken 2 senede bir seçim yapılması düşünülmüştür. 1963 yılında yapılan değişiklik her sene seçim yapılması gibi bir durum tevhit etmiştir.

Bu Anayasa meselesi hâll edilmeden 2 senede bir seçim yapılmasını temin etmek imkânı bugün mevcut değildir. Bugün elde bulunan tek imkân mahallî seçimlerle kısmi Senato seçimlerinin aynı tarihte yapılmasıdır.

Bu itibarla yukarıda sayılan sebepler ve vatan sathında seçim tansiyonunun sık sık yükseltilmemesi bakımından üst üste 2 yılın seçim yılı olmasından sakınılması arzusunun Yüce Parlamento'nun da görüşüne uygun düştüğü inancı içinde bu tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

MADELERİN AÇIKLANMASI

Tasarının 1 nci maddesi ile 18 . 7 . 1963 tarih ve 286 sayılı Kanunun ek 3 ncü maddesinin bâzı hükümleri değiştirilmiş ve genel gerekçede açıklanan zaruretlerle, her yıl Eylül ayının 3 ncü Pazar günü yapılmakta olan köy muhtarı ile ihtiyar meclisi üyeleri seçimi iki yılda bir Haziran ayının ilk Pazar günü yapılmakta olan kısmi Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi ile birleştirilmiştir.

Böylece, her seçim döneminin Mart ayının 30 ncü günü seçimin başlangıç tarihi olarak kabul edilmiş ve bu tarihle seçimin yapılacağı Haziranın ilk Pazar günü arasında 60 günlük bir süre bırakılmak suretiyle seçim mevzuatının genel hükümlerine uyulmuştur.

Bahis konusu madde de yapılan diğer değişiklik, şimdiye kadar her yıl Eylül ayının 3 ncü Pazar günü yapılagelen köy muhtarlığı ara seçimlerinin, genel seçimlerle paralel olarak, her yıl Haziran ayının ilk Pazar gününe alınmasıdır.

Maddenin diğer hükümlerinde her hangi bir değişiklik yapılmıyarak, aynen alınmıştır.

Tasarının 2 nci maddesi ile, 286 sayılı kanunun geçici 2 nci maddesi değiştirilmiş, 1967 yılı Eylül ayının 3 ncü Pazar günü yapılması gereken Mahallî Seçimlerin 1968 yılı Haziran ayının ilk Pazar gününe ertelenmesi dolayısıyla, 17 Kasım 1963 gününde başhyan dönem içinde seçilen köy muhtarları ile ihtiyar meclisi üyelerinin görev süresinin 1968 yılı Haziran ayının ilk Pazar günü yapılacak seçimlerin sonuçlarının alınabileceği tahmin olunan 10 Haziran 1968 tarihine kadar devam etmesi öngörülmüştür.

Ancak, 1966 yılı Eylül ayında yapılmış olan ara seçimleri ile 1968 yılı Haziranında yapılacak genel mahallî seçimler arasında 2 yıla yakın bir zaman bulunduğundan ve bu kadar uzun bir süre içinde köy muhtarlığı gibi köy idaresinin en önemli organına düşen görevlerin geçici olarak üyelerle yürütülmesinin köy hizmetleri bakımından doğuracağı aksaklıklar gözönüne alınarak ve mahallî idarelerin halk tarafından seçilmiş esas organlarıncı idare edilmesi prensibine de sadık kalınarak, boşalan muhtarlıklar için 1967 yılı Eylül ayının 3 ncü Pazar günü ara seçimleri yapılması uygun görülmüştür.

286 sayılı kanunun söz konusu geçici 2 nci maddesinin diğer fıkraları, 17 Kasım 1967 gününde yapılmış olan mahallî seçimler için düzenlenecek seçmen kütükleri ile ilgili bulunduğundan ve halen bir hükmü kalmadığından tasarıda yer verilmemiştir. Tasarının 3 ncü maddesiyle 286 sayılı kanuna bir geçici 4 ncü madde eklenmekte ve Eylül 1967 de yapılacak mahallî seçimler için seçim kurullarıncı hazırlanmış bulunan seçmen kütüklerinin 1968 seçimlerinde de kullanılması sağlanmaktadır.

Bu hüküm 26 . 4 . 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında Kanunun genel nitelikte olan 28 nci maddesine bir istisna mahiyetindedir. Filhakika, söz konusu maddeye göre düzenlenen seçmen kütükleri kesinleştikleri tarihten itibaren ancak 6 ay için muteberdir. Bu itibarla, yapılması icabeden mahallî seçimler için düzenlenmiş bu kütükler gelecek yıl hükümsüz olacaktır. Halbuki bu kütüklerin meydana getirilmesi için 1967 yılı bütçesine konulmuş bulunan 37 957 600 lira seçim giderlerinden 25 446 411 lirası 17 . 6 . 1967 tarihine kadar sarfedilmiş bulunmaktadır.

Bu külfetin yeniden bütçeye yüklenmemesi bakımından hazırlanmış olan kütüklerde gerekli değişiklik ve eklerin yapılması suretiyle 1968 yılı seçimlerinde kullanılması uygun mütalâa edilmektedir.

Madde bu maksatla tedvin edilmiştir. Ayrıca yeniden seçmen yeterliğini kazanacakların seçmen kütüklerine yazılmaları imkânını kolaylaştırmak gayesiyle 298 sayılı kanunun 45 nci maddesindeki 7 günlük askı müddeti 15 güne çıkarılmıştır.

Tasarının 4 ncü ve 5 nci maddeleri yürürlük ve yürütme görevlilerine ilişkin genel hükümlerdir.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No: 1/384
Karar No: 4

3 . 7 . 1967

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Köy Kanununda değişiklik yapılmasına dair 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı Genel Kurulun 23 . 6 . 1967 tarihli 124 ncü Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzda, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan, görüşmeler sonunda, gerekçede de açıkça ifade olunduğu üzere, her yıl seçim yapılmış olmaktan mütevellit husule gelmiş bulunan mahzurları bertaraf etmek maksadına müttuf olarak hazırlanmış olan tasarı ve belirtilen sebeplerle tesbit olunan esaslar, prensip itibarıyla Komisyonumuzca da uygun mütalâa edilerek aynen kabul olunmuştur.

Zamanın darlığı, kanunun lüzum ve ehemmiyetini nazarı itibara alan Geçici Komisyonumuz, mevzu bahis tasarınn Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini temenniye şayan görülmüştü.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Ankara	Aydın	Afyon Karahisar	Hakkâri
O. Eren	N. Mentese	M. Akalm	A. Karahan
İçel	İstanbul	Kastamonu	
M. Arıkan	C. Kırcı	S. Keskin	
Konya	Muş	Niğde	Sakarya
M. Keskin	(Muhalifim) Söz hak- kım bâki kalmak şartıyla N. Neftçi	Y. Arıbaş	K. Eroğan İnzada bulunamadı
Trabzon		İzmir	
Muhalifim, gerekçesi ilişiktir H. Orhon		Senato seçimleri ile ilgili olarak, Anayasa- nın 73 ncü maddesinden bahsile, gerekçede serdedilen mütalâaya iştirak etmemekle beraber tasarı metnine taraftarım Ş. Akkan	

MUHALEFET ŞERHI

Kanun tasarısı içtüzük hükümlerine göre müzakere edilmemiştir. Usulsüzdür.

Şöyleki;

a) Geçici komisyonlar Meclis Başkanı tarafından toplantıya çağrılabilir. Bu çağrı başka makam tarafından yapılamaz.

b) Kutularımıza imzasız bir davet atılmıştır. Davette, komisyon başkanlık divanı seçimi yapılacağı gösterilmiştir. Böyle bir davet tamamen Tüzük hükümlerine aykırıdır.

c) Usülsüz davet üzerine komisyon toplanmıştır. Davette komisyon başkanlık divanı seçileceği işaret edilmiş olmasına rağmen mehil dahi verilmeden teklif usülsüz müzakere edilerek kabul olunmuş ve karara bağlanmıştır.

Bu usülsüzlük dışında tasarı Anayasanın 73 ncü maddesine aykırıdır. Bütün yönü ile muhalifim.

Trabzon
Hamdi Orhon

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Köy Kanununda değişiklik yapılmasına dair
18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun
bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun
tasarısı*

MADDE 1. — 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«**Ek madde 3. —** Köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri seçimi her dört yılda bir yapılır.

Her seçim döneminin son yılının Mart ayının 30 ncü günü, seçimin başlangıç tarihidir. Aynı yıl Haziran ayının ilk Pazar gününe raslıyan gün oy verilir.

Seçim döneminin sona ermesinden önce ihtiyar meclisi üye sayısının - yedeklerin değiştirilmesinden sonra - meclis üye tamsayısının, (tabii üyeler hariç) yarısına düşmesi halinde, köy muhtarı durumu bir hafta içinde ilgili seçim kurulu başkanlığına ve bilgi için de mahallin en büyük mülkiye âmirine bildirmeye mecburdur.

Bu bildirim üzerine ilçe seçim kurulu başkanlığınca keyfiyet 48 saat içinde ilân edilir. İlân tarihinden sonra gelen 60 ncü günü takibeden ilk pazar günü oy verilir.

Köy muhtarlığının her hangi bir sebeple boşalması halinde, ihtiyar meclisi 1 nci üyesi keza bir hafta içinde yazılı olarak keyfiyeti ilgili seçim kuruluna ve bilgi için de mahallin en büyük mülkiye âmirine bildirmeye mecburdur.

Boşalan muhtarlıklar için yılda bir defa Haziran ayının ilk Pazar günü seçim yapılır. Seçim yapılmıcaya kadar muhtarlık görevi 1 nci üye tarafından yürütülür.

İhtiyar Meclisi seçiminin yapılması gerektiği hallerde, köy muhtarlığı da boşalmış ise, Haziran ayı beklenmeksizin her iki seçim beraber yapılır.

Ara seçimleri sonunda iş başına gelen muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri geri kalan süreyi tamamlarlar.

Süresi biten muhtar ve üyeler tekrar seçilebilirler.»

MADDE 2. — 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«**Geçici madde 2. —** 17 Kasım 1963 tarihinde başlayan seçim dönemi içinde seçilen muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerinin görev süresi 10 Haziran 1968 tarihine kadar devam eder.

Boşalan muhtarlıklar için yapılacak ara seçimi, 1967 yılına mahsus olmak üzere Eylül ayının 3 ncü Pazar günü yapılır.»

MADDE 3. — 18 . 7 . 1963 tarihli ve 286 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 4 ncü madde eklenmiştir :

«**Geçici madde 4. —** 2 Haziran 1968 tarihinde yapılacak olan Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçimi ile mahallî seçimler için yeniden seçmen kütüğü düzenlenmez. 17 Eylül 1967 mahallî seçimleri ile hazırlanmış bulunan kütükler aşağıda belirtilen esaslar dairesinde bu seçimler için kullanılır.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanuna göre düzenlenen sandık seçmen listeleri 20 Nisan 1968 gününden 6 Mayıs 1968 günü saat 17.00 ye kadar yeniden askıya çıkarılır.

Listelerin askıya çıkarılmasından kütüklerin kesinleşmesine ve sandık seçmen listelerinin sandık kurullarına teslimine kadar olan işlemlerde 298 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Kütüğe ilâve edilen seçmenler - sandık mevcudunun (400) ü aşmaması şartıyla - o seçim bölgesindeki sandıkların evvelce düzenlenmiş sandık seçmen listelerine eklenir. Bu işlem yapılırken bir sandık bölgesinde yeniden yazılan seçmenlerin o sandığa ait seçmen listesine eklenmesine dikkat edilir. Gerekirse yeniden yazılan seçmenler için ayrı sandık bölgeleri kurulur.

Kütüğe ilâve edilen seçmenlere, 298 sayılı Kanunun 47 ve 48 nci maddeleri gereğince seçmen kartı verilir.

İkinci ve üçüncü fıkra hükümlerinin uygulanmasında muhtarlar da görevlendirilir.

Sandık seçmen listelerinin askıya çıkarılmasında 298 sayılı Kanunun 41 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanmakla beraber, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, Türkiye radyoları vasıtasıyla, haber yayınları saatlerinde ve başka uygun saatlerde gerekli bildirimler yayınlanmak suretiyle halkın ilgisi uyandırılır.

Yüksek Seçim Kurulunun seçimlerle ilgili her türlü bildirimlerinden Türkiye radyolarınca ücret alınmaz.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

	20 . 6 . 1967
Başbakan	Devlet Bakanı
<i>S. Demirel</i>	<i>S. Öztürk</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>H. Atabeyli</i>	<i>K. Ocak</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>S. T. Müftüoğlu</i>	<i>H. Dinger</i>

Millî Savunma Bakanı
A. Topaloğlu

Dışişleri Bakanı V.
F. Sükan

Millî Eğitim Bakanı
İ. Ertem

Ticaret Bakanı
A. Türkel

Güm. ve Tekel Bakanı
İ. Tekin

Ulaştırma Bakanı
S. Bilgiç

Sanayi Bakanı
M. Turgut

Turizm ve Ta. Bakanı
N. Kürşad

Köy İşleri Bakanı
T. Toker

İçişleri Bakanı
F. Sükan

Maliye Bakanı
C. Bilgehan

Bayındırlık Bakanı
O. Alp

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
V. Â. Özkan

Tarım Bakanı
B. Dağdaş

Çalışma Bakanı
A. N. Erdem

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
R. Sezgin

İmar ve İskân Bakanı
H. Menteseoğlu